

การปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการ

Cultivating an Entrepreneurial Mindset in the New Generation

จิรพงศ์ อ่อนน้อม^{1*}
Chiraphong Onnom^{1*}

สุมิตร สุวรรณ²
Sumit Suwan²

พัชรภา ตันติชูเวช³
Patcharapa Tantichuwet³

บทคัดย่อ

Received: November 6, 2023
Revised: November 16, 2023
Accepted: December 19, 2023

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นทางการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้เรียนยุคใหม่ที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสามารถดำรงชีวิตเป็นผู้ที่อยู่รอด (Survive) และมีความมั่งคั่ง (Wealth) ได้ แนวคิดแบบผู้ประกอบการกลายเป็นสมรรถนะสำคัญที่ทุก ๆ องค์กรต้องการ โดยที่ความหมายของผู้ประกอบการไม่เพียงแต่มีความหมายครอบคลุมถึงการเป็นเจ้านายตัวเองได้เท่านั้น แต่ความหมายของผู้ประกอบการโดยลึกซึ้ง คือผู้ที่บริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ขึ้นแก่องค์กร หากพิจารณาความเป็นผู้ประกอบการลงไปถึงกระบวนการความคิดพบว่ามีหลายลักษณะที่มีความพิเศษ คือ การมีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้เองแต่จะต้องพัฒนาตนเองด้วยการสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมจนกระทั่งผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองสามารถมีคุณลักษณะที่เป็นจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการได้ ส่วนในด้านคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการจะมีความหมายรวมไปถึงคุณลักษณะและกระบวนการที่แสดงถึงบุคคลที่มีความคิดริเริ่มนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ สามารถดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่และพร้อมที่จะรับความเสี่ยงของตนเองได้ ดังนั้นในการออกแบบการพัฒนาผู้เรียนจึงต้องเริ่มต้นด้วยการใช้แนวคิดที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับการสร้าง ความตระหนักรู้ด้านสมรรถนะ ระดับการสร้างสรรคโปรแกรมช่วยเหลือ ระดับการเริ่มต้น และระดับการเติบโต โดยในการนำเสนอครั้งนี้เป็นพื้นฐานก่อนการเสริมสร้างทักษะและความรู้ให้กลายเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการพัฒนาผู้เรียนจะต้องอาศัยความพยายาม ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และระยะเวลา หากขาดแรงขับเคลื่อนจากภายในแล้วโอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็เป็นไปได้ยากขึ้น

คำสำคัญ: การเป็นผู้ประกอบการ แนวคิดแบบผู้ประกอบการ การพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่

¹ นิสิตหลักสูตร ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
Doctoral Student of Educational Administration, Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University
E-mail: chiraphong.on@ku.th

² ศ.น.ท.ดร., ภาควิชาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
Prof. Cdr. Dr. Of Human & Community Resource Development, Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University
E-mail: sumit.s@ku.ac.th

³ ผศ.ดร., ภาควิชาครุศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
Asst. Prof. Dr. Of Teacher Education, Faculty of Educational & Development Sciences, Kasetsart University
E-mail: patcharapa.ta@ku.ac.th

* Corresponding author

Abstract

This article shares ideas and suggestions on education that foster an entrepreneurial mindset. In a world that is constantly changing, these skills are important. They help learners adapt and succeed. Having an entrepreneurial mindset has become an important competency that every organization needs. Being an entrepreneur does not only mean being your own boss. An entrepreneur is someone who manages resources to help an organization. Entrepreneurship involves developing certain characteristics. You cannot get these traits, so you must cultivate them. Individuals who wish to become entrepreneurs must work on developing these traits. Entrepreneurial characteristics are about being innovative and coming up with new ideas. Be prepared to accept their own risks and carry out activities according to their duties. To design student development, begin with a framework that guides teaching and learning. This framework has five levels, namely basics, competency awareness, programs creation, starting, and growing. This article is the starting point for becoming a successful entrepreneur. Developing students takes effort, determination, intention and time. Without motivation, success will be harder to achieve.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurial Mindset, Developing Student in the New Generation

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโลกและของประเทศไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การค้าปลีกที่ใช้ระบบอีคอมเมิร์ซ การนำหุ่นยนต์มาใช้ในการอุตสาหกรรมแทนแรงงานคน ทำให้อาชีพบางอาชีพสูญหายไป การเป็นพนักงานหรือลูกจ้างไม่ได้เป็นสิ่งบ่งชี้ต่อความมั่นคงในชีวิตเหมือนในอดีตอีกต่อไป ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ จึงเป็นประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ต้องเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ หรือแม้แต่ ในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา ยังได้มีการให้ความสำคัญในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการในระดับบุคคลในประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีการกำหนดเป็นกรอบการทำงานในการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการอย่างชัดเจน (United Nations Conference on Trade and Development, 2012) การเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ดังนั้น สิ่งที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่โลกยุคใหม่ต้องการนั้น หลักหนึ่งไม่พ้นกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศที่มีการจัดการศึกษาคุณภาพสูงทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา ส่วนประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญและพัฒนาการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยเช่นกัน ดังหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาที่ว่า การเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสงบสุข มีกระบวนการที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ จนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว การจัดการศึกษา

ที่สอดคล้องและตอบสนองอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกและความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง เรียกว่า การเรียนรู้ 3R x 8Cs ซึ่ง 3R ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) 8C ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-Cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, น. ก-ข)

Global Entrepreneurship Network (2023) ได้ศึกษาถึงการจัดการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการว่า เป็นการให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาซึ่งถือเป็นหนึ่งในแง่มุมที่สำคัญที่สุดของกรอบความคิดของผู้ประกอบการ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เพื่อรับผิดชอบในการระบุธุรกิจที่สร้างและแก้ไขปัญหาของลูกค้า คู่ค้า ชุมชน การพัฒนาเครือข่ายและแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง และสัมผัสประสบการณ์การเป็นผู้ประกอบการโดยตรงผ่านประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อปลดปล่อยความคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ และทักษะการคิดเชิงตรรกะในกระบวนการ สอดคล้องกับ Albert Shapiro (2023) ที่กล่าวถึงผู้ประกอบการไม่ได้มีติดตัวมาแต่เกิด แต่การกลายเป็นผู้ประกอบการนั้นต้องผ่านประสบการณ์ชีวิตมากมาย และ UNESCO Bangkok (2017) ยังกล่าวเสริมแนวความคิดข้างต้นว่า การเป็นผู้ประกอบการสามารถสอนหรือเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่การดูแลความเป็นผู้ประกอบการให้คงอยู่นั้นจะต้องอาศัยระบบการศึกษา การสอน หลักสูตร และกิจกรรม และการบริการการศึกษาอื่น ๆ ที่เหมาะสมและเป็นระบบเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นที่มาของการนำเสนอบทความในครั้งนี้ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นทางการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้เรียนยุคใหม่ที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้สามารถดำรงชีวิตเป็นผู้ที่อยู่รอด (Survive) และมีความมั่งคั่ง (Wealth) ได้ ผ่านประเด็นที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงไว้เป็นลำดับ ประกอบด้วย การชี้ให้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของโลก นำไปสู่ความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ การสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนแนวทางการปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดผู้ประกอบการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการอย่างแท้จริง

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการมีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเติบโตไปข้างหน้า จึงทำให้นักวิชาการหลายท่านศึกษาการพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการที่สามารถส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจ การพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการในลักษณะของบุคคลนั้นได้มีการพัฒนาที่ระบบความคิด (Mindset) ที่มีความพร้อมเป็นผู้ประกอบการผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยขยายคำจำกัดความเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการให้กว้างยิ่งขึ้น และเป็นวิธีการสอนที่สามารถบูรณาการการเป็นผู้ประกอบการเข้ากับวิชาอื่น ๆ ในทุกระดับการศึกษา ในขณะที่การสอนเกี่ยวกับผู้ประกอบการและการสอนสำหรับผู้ประกอบการนั้นมักเกี่ยวข้องกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าเป็นหลักซึ่งการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) คือ กุญแจความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างงานส่วนใหญ่จะถูกสร้างสรรค์โดยธุรกิจขนาดเล็กที่เกิดจากแนวคิดและทักษะ

การเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การสร้างธุรกิจขนาดใหญ่ เมื่อบุคคลได้รับการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น มีโอกาสในการฝึกฝนอย่างเสรี มีความมั่นใจและดำเนินงานต่อไปได้จากประสบการณ์ของนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ นักเศรษฐศาสตร์และนักวิชาการหลายท่านเชื่อว่าวัฒนธรรมของการเป็นผู้ประกอบการจะเป็นการส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตนเอง ท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งนักการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นองค์การเอกชนที่จะต้องนำแรงงานจากระบบการศึกษาเข้าสู่องค์การ หน่วยงานของรัฐที่จะต้องใช้ผู้ที่มีความฉลาด มีความสามารถในการขับเคลื่อนองค์การในการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าจะต้องเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนและประชาชนให้สามารถอยู่ในยุคของเศรษฐกิจผู้ประกอบการได้

บทความวิชาการเรื่องนี้จึงมุ่งนำเสนอในเรื่องความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและข้อคิดเห็นในการจัดการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน หลังจากเกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 การศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการเริ่มเป็นที่พูดถึงมากขึ้นเป็นวงกว้างในแวดวงทางการศึกษาเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาและจะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโลกประเทศไทยไปข้างหน้าได้ภายใต้สิ่งที่เรียกว่า การเป็นผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจที่สร้างสรรค์ผ่านการปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการ

โลกยุคใหม่กับความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป

ในโลกยุคเก๋ามุมมองการประกอบอาชีพของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ คือ การมุ่งศึกษาเล่าเรียนโดยมุ่งหวังที่จะรับราชการหรืองานที่มีเงินเดือนประจำภายหลังการสำเร็จการศึกษา มีรายได้ที่มั่นคงเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพโดยไม่ลำบากและมีผู้เรียนจำนวนไม่มากนักที่คาดหวังที่จะเป็นผู้ประกอบการหรือมีอาชีพที่ตนเองสร้างขึ้น ด้วยเหตุปัจจัยอิทธิพลจากครอบครัวหรือผู้ปกครองที่เป็นส่วนหนึ่งหรือมีอำนาจต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพของผู้เรียน เมื่อเกิดการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายภายในระยะเวลาราว 10 กว่าปีที่ผ่านมามุมมองของผู้เรียนยุคใหม่ได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก โดยผู้เรียนได้ให้ความสำคัญกับการสร้างอาชีพในฝันที่ตนสร้างขึ้นและจำนวนไม่น้อยที่สนใจที่จะมีอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้นอีก จากบทความของ Schawbel D. (2014) ระบุว่าผู้เรียนที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นไปหรือผู้เรียนที่อยู่ในเจนเนอเรชันแซต (Generation Z) นั้นมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าผู้เรียนในเจนเนอเรชันวาย (Generation Y) นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของ Global Massaging (2016) พบว่า ร้อยละ 72 ของผู้เรียนที่เป็นเจนเนอเรชันแซต (Generation Z) นั้นต้องการเริ่มต้นทำธุรกิจที่ตนเองสร้างขึ้นด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัยจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นระดับมัธยมศึกษาซึ่งผลกระทบนี้เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก เช่น ประเทศเกาหลีใต้ สวีเดน เดนมาร์ก สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร นอร์เวย์ รวมไปถึงสหรัฐอเมริกา เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) กล่าวเสริมว่าระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีการเตรียมความพร้อมด้านการเป็นผู้ประกอบการให้แก่เด็กเรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากมองเห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนั้นไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อเฉพาะตัวผู้เรียนและสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานที่สำคัญของประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

เมื่อมองมาสู่การศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้เห็นพัฒนาการอย่างมากในการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ตัวอย่างเช่น การจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธิสารพิทยากร ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่พิเศษที่มีการแบ่งห้องเรียนตามวิชาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น ห้องเรียนหุ่นยนต์ ห้องเรียนนิติ-รัฐศาสตร์ ศึกษาเรื่องกฎหมาย ห้องเรียนนิเทศศาสตร์ ผลิตสื่องานโสตทัศนศึกษา หรือทำสื่อบทสัมภาษณ์ จัดรายการวิทยุ รวมไปถึงตัดต่อคลิปวิดีโอต่าง ๆ ห้องเรียนสถาปัตยกรรม ห้องเรียนทัศนศิลป์ ห้องเรียนแพทย์ที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ครบครัน ห้องเรียนภาษาต่าง ๆ ศูนย์ภาษาจีน ห้องสมุด ห้องเรียนบัลเลต์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ และนอกจากนี้ในบางโรงเรียนยังได้มีการพัฒนาวิชาการเรียนการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก เช่น วิชาป้องกันตัวจากศาสตร์มืดของโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและการเอาตัวรอดทางสังคมให้แก่ผู้เรียน จุดเริ่มต้นของวิชาที่ตรงใจผู้เรียนผ่านการปรับหลักสูตรด้วยการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหลักสูตร และมีโรงเรียนอีกมากมายที่ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน ดังเช่นสองโรงเรียนนี้ จะเห็นได้ว่าภายหลังจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับทุกโรงเรียนในประเทศไทย และการจัดการระบบการศึกษาภายในประเทศที่ต้องการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ประกอบการ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา นับเป็นก้าวที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศสู่ประเทศเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทำไมการมีความคิดแบบผู้ประกอบการจึงสำคัญ

ความคิดของผู้ประกอบการ คือ การที่บุคคลหนึ่งต้องการขับเคลื่อนตนเองไปข้างหน้า ความคิดนี้อาจส่งผลในเชิงลบเมื่อบุคคลดังกล่าวยึดมั่นในการเป็นผู้ประกอบการมากจนเกินไปจนไม่สนใจสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบข้าง แต่ด้วยความพยายามในการรวบรวมความคิดเหล่านี้ การมีความคิดของผู้ประกอบการจึงเป็นในลักษณะของการตอบสนองความท้าทายในชีวิตประจำวันและพัฒนาความรู้ ทักษะ และความคิดให้มีการเติบโตขึ้น ซึ่งมีนักวิชาการที่เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิกได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการได้นำเสนอความหมายไว้ว่า “ผู้ประกอบการ ก็คือ นวัตกรรม” (Entrepreneur as Innovators) (Schumpeter J.A., 1942) กล่าวคือ ผู้ประกอบการคือบุคคลที่คิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอยู่เสมอ เพราะว่าในโลกของการดำเนินธุรกิจ สิ่งเดิมที่มนุษย์เคยใช้อยู่ในทุกวัน วันหนึ่งสิ่งนั้นจะหมดความสำคัญลง หรือไม่สามารใช้ในการประกอบการได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสิ่งนั้นไม่สามารถรองรับต่อความต้องการของมนุษย์ที่มีมากขึ้นหรือมนุษย์มีความต้องการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้ประกอบการจึงต้องสร้างสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิม มีคุณค่ามากกว่าเดิม สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ดีกว่าที่เคยเป็นมา และนวัตกรรมที่สร้างขึ้นนี้จะก่อให้เกิดผลกระทบกับระบบเศรษฐกิจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมออยู่ตลอดเวลา ดังตัวอย่างนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อโลกในขณะนี้ เช่น เทสลา (Tesla) ต้นแบบรถยนต์ไฟฟ้าคุณภาพสูงและมีความหรูหราที่สร้างภาพลักษณ์และหน้าต่างรถยนต์ไฟฟ้าให้เปลี่ยนแปลงจากรถที่มีลักษณะคล้ายรถอล์ฟแบบธรรมดาเป็นรถยนต์ไฟฟ้าที่คนทั่วทั้งโลกนิยมใช้ หรือสเปซเอ็กซ์ (SpaceX) บริษัทที่ก่อตั้งด้านการขนส่งทางอวกาศ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังอวกาศและมีแผนระยะยาว คือการตั้งอาณานิคมบนดาวอังคาร หรือแม้กระทั่งนวัตกรรมการจองโรงแรมทั่วทั้งโลกอย่างแอร์บีแอนด์บี (Airbnb) ที่ได้รับความนิยมและสร้างมูลค่ามหาศาลให้กับคนท้องถิ่นในแต่ละประเทศ

Schumpeter J.A. (1942) ได้ให้แง่คิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการไว้ว่า นวัตกรรมที่ผู้ประกอบการสร้างขึ้นมานั้น เมื่อได้รับความนิยมอย่างเต็มที่จะสามารถสร้างการผูกขาดเพียงในระยะสั้นเท่านั้น กล่าวคือ ผู้บริโภคจะสนับสนุนสินค้าหรือบริการใหม่นั้นอย่างล้นทะลักและจะทำให้เกิดกำไรที่สูงกว่าปกติ (Abnormal profit) แต่ในระยะต่อมาไม่นานจะถูกคู่แข่งและผู้ประกอบการอื่นเลียนแบบเพื่อแย่งส่วนแบ่งการตลาด การที่เกิดภาวะผูกขาดชั่วคราวนั้น

มีความสำคัญอย่างมากต่อผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการจะต้องกันเงินกำไรไว้ส่วนหนึ่งสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการพัฒนาการให้บริการแบบใหม่หรือระบบการผลิตแบบใหม่ กล่าวโดยสรุปก็คือสร้างนวัตกรรมในรอบใหม่ที่เปรียบเสมือนคลื่นลูกใหม่ และสร้างการผูกขาดใหม่อีกครั้งวนเวียนอย่างนี้เรื่อยไปเป็นวัฏจักร การพัฒนานวัตกรรมของผู้ประกอบการนั้น นอกจากจะช่วยทำให้เกิดการพัฒนากิจการธุรกิจอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังส่งผลต่อการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม Schumpeter J.A. (1942) จึงให้ความสำคัญกับนวัตกรรมอย่างมาก ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในวัฏจักรธุรกิจและสร้างคุณค่าต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมของประเทศ กลไกการสร้างนวัตกรรมของผู้ประกอบการจะส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพรวมและทุกอย่างที่มีผลกระทบต่อสังคมก็จะส่งผลกระทบต่อระบบการเงิน (Monetary System) ของประเทศด้วยเช่นกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้มีความแตกต่างจากนักเศรษฐศาสตร์คนอื่น ๆ ในเวลานั้น โดยที่มุ่งนำเสนอแนวคิดที่เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงกันของระบบย่อยของผู้ประกอบการเข้ากับระบบสังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นเนื้อเดียวกันภายใต้คำว่า “การทำลายอย่างสร้างสรรค์” ซึ่งนำไปใช้ได้ทั้งภาคธุรกิจหน่วยงานภาครัฐและองค์กรการเมือง แนวคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะบุคคลที่ทำลายเส้นกันระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ ที่ต่างจากแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลักที่กำลังเฟื่องฟูอยู่ในยุคนั้น ซึ่งปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นต้นแบบในการนำมาใช้พัฒนาทักษะด้านผู้ประกอบการ

ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการ

การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เป็นลักษณะของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้สร้างองค์การใหม่หรือปรับปรุงการทำงานใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสทางธุรกิจ (Onuoha G., 2017) หรือการเป็นผู้ประกอบการนั้น ก็คือกระบวนการภายในของบุคคลที่สร้างประโยชน์ สร้างผลิตภัณฑ์ และสร้างคุณค่าทางธุรกิจด้วยการกำหนดความเป็นตัวตน การแสวงหาโอกาส ความคิดเชิงสร้างสรรค์ การประเมินคุณค่าและนวัตกรรม และการแปลความหมาย (Majid & Koe, 2012)

Ardichvili, Cardozo, and Rey (2003) ได้ให้ความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ คือ บุคลิกของบุคคลที่มุ่งแสวงหาการพัฒนาโอกาสไม่ใช่การแสวงหาโอกาสและการพัฒนาโอกาสนั้น เป็นกระบวนการจากรับรู้โอกาส (recognition) การพัฒนาโอกาส (Opportunity Development) การสร้างโอกาส (Creation) จนกลายมาเป็นโอกาสทางธุรกิจ นอกจากเรื่องการแสวงหาโอกาสแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นของการเป็นผู้ประกอบการ คือ การกำหนดความไม่แน่นอนและความเสี่ยง การสร้างสรรค์และนวัตกรรม และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่

การเป็นผู้ประกอบการนั้นมีคำหลายคำที่มักถูกใช้แทน เช่น โครงการ (enterprise) นวัตกรรม (Innovation) ธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business) การเติบโตของบริษัท (Growth Companies) การสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ ในความหมายของการเป็นผู้ประกอบการที่มีการใช้กันหลากหลาย จึงขอสรุปหน้าที่หลักของคำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตารางที่ 1 หน้าที่ของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ

คำศัพท์	หน้าที่หลัก
Entrepreneur	บุคคล
Entrepreneurship	กระบวนการ
Entrepreneurial	ทัศนคติ ทักษะ และพฤติกรรม
Entrepreneurial Ecosystem	บทบาทในสังคม

จากประเด็นในด้านความหมายที่กล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่การสรุปเป็นแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการในยุคใหม่ที่มีการกล่าวถึงประเด็นที่ครอบคลุมในเรื่องของการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีศักยภาพในการเติบโตในองค์การธุรกิจและองค์การที่ก่อตั้งใหม่สามารถสร้างความอยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ องค์การขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) สามารถเข้าสู่การแข่งขันและมีศักยภาพขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง องค์การต่าง ๆ ในยุคใหม่หรือบริษัทที่มีลักษณะแบบพลวัตมักจะก่อตั้งโดยกลุ่มบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีแรงบันดาลใจ และความสามารถสร้างการเติบโตได้ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากเครือข่ายที่มี ในขณะที่กลุ่มบุคคลนั้นติดตามการนำเสนอคุณค่าโดยอิงจากความแตกต่างของนวัตกรรมหรือโอกาสทางธุรกิจเพื่อนำมาใช้ประโยชน์จากในเชิงเศรษฐกิจ แนวคิดนี้คล้ายกับแนวคิดของผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพและการเปลี่ยนแปลงและเป็นที่แน่นอนว่ากว้างกว่าคำจำกัดความอื่น ๆ ที่องค์การต่าง ๆ กำหนด ด้วยเหตุนี้การเป็นผู้ประกอบการในยุคใหม่จึงหมายถึงองค์การที่ก่อตั้งใหม่และยังรวมถึงองค์การที่ขนาดเล็กและขนาดกลาง SMEs ที่สามารถแข่งขันได้ แม้ว่าจะไม่ได้ดำเนินการบริหารจัดการตามรูปแบบการเติบโตแบบเก่าที่ดำเนินกันมาช้านานและต่อเนื่องก็ตาม เส้นทางที่องค์การแบบใหม่นี้ดำเนินมีความหลากหลายและต่างกันขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และทรัพยากรที่มี

คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ

จากการศึกษานิยามของคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) พบว่ามีผู้นิยามเอาไว้แตกต่างกัน โดย Henry Mintzberg (1973) ให้ความหมายว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการเป็นกลยุทธ์การตัดสินใจที่อยู่ภายใต้การแสวงหาโอกาสและการเผชิญหน้ากับสิ่งที่ไม่แน่นอน ต่อมา Miller & Friesen (1982) ระบุว่า เป็นรูปแบบที่ผู้ประกอบการนำมาประยุกต์ใช้กับบริษัท ซึ่งผู้ประกอบการจะคิดริเริ่มนวัตกรรมและทำอย่างสม่ำเสมอพร้อมที่จะรับความเสี่ยงในกลยุทธ์การตลาดของตนเอง ต่อมา Lumpkin & Dess (1996) ระบุว่า เป็นกระบวนการปฏิบัติงานและกิจกรรมการตัดสินใจที่นำไปสู่การทำให้สิ่งใหม่ จากความหมายที่เสนอข้างต้นจะเห็นว่า นิยามของคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลง เริ่มจากความหมายที่เป็นคุณลักษณะของบุคคล (Miller & Friesen, 1982) ต่อมาเป็นความหมายที่เป็นกระบวนการ (Lumpkin & Dess, 1996) โดยสรุปจะเห็นว่าการกำหนดความหมายที่ครอบคลุมแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมา คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการจะมีความหมายรวมทั้งคุณลักษณะและกระบวนการที่แสดงถึงบุคคลที่มีความคิดริเริ่มนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอสามารถดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่และพร้อมที่จะรับความเสี่ยงในกลยุทธ์การตลาดของตนเอง

สำหรับองค์ประกอบของคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการนั้น Miller & Friesen (1982) ได้กำหนดคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสร้างนวัตกรรม (innovativeness) 2) การยอมรับความเสี่ยง (risk taking) 3) การทำงานเชิงรุก (proactiveness) โดยมีนักวิจัยจำนวนมาก (Koe, 2016; Lbrahim, & Mas'ud, 2016; Lindberg, & Hulten, 2017; Marques et al., 2018) ได้นำหลักคิดของ Miller & Friesen (1982) ไปใช้งาน ต่อมา Lumpkin & Dess (1996) ได้ปรับปรุงแนวคิดของ Miller & Friesen (1982) โดยเพิ่มคุณลักษณะเข้าไปเพิ่มอีก 2 คุณลักษณะ ได้แก่ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน (autonomy) และการแข่งขันเชิงรุก (competitive aggressiveness) ซึ่งแนวคิดของ Lumpkin & Dess (1996) มีนักวิจัยนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของโมเดลการวัดในการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง ในปี 2016 งานวิจัยของ Oliveira Junior et al. (2016) และ Shan Song & Ju (2016) ก็ยังนำแนวคิดองค์ประกอบนี้มาใช้สำหรับองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการตามแนวคิดของ Lumpkin & Dess (1996) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การทำงานเชิงรุก (proactiveness) หมายถึง การกระทำที่มุ่งคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ล่วงหน้า เช่น ปัญหา ความต้องการ หรือโอกาส ด้วยนวัตกรรม หรือกิจกรรมใหม่ ๆ
2. การสร้างนวัตกรรม (innovativeness) หมายถึง การสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของบริษัทที่จะมีส่วนร่วม และสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ความแปลกใหม่ การทดลอง และกระบวนการสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการทางเทคโนโลยีแบบใหม่
3. การยอมรับความเสี่ยง (risk taking) หมายถึง การตัดสินใจและการกระทำ ที่จะยอมรับผลลัพธ์ ที่ไม่แน่นอน
4. ความเป็นอิสระในการบริหารงาน (autonomy) หมายถึง การกระทำที่เป็นอิสระของบุคคล หรือทีม ในการนำแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ออกมาและนำไปสู่ความสำเร็จ
5. การแข่งขันเชิงรุก (proactiveness) หมายถึง ความพยายามในการทำหายคู่แข่งโดยตรง เพื่อบรรลุ เป้าหมายในการทำตลาด หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อเอาชนะ

ในเริ่มแรกคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) นั้นใช้สำหรับวัดพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการและทัศนคติในการบริหารงานของกิจการ แต่ถึงกระนั้นด้วยหลักการและเหตุผลก็สามารถนำมาปรับใช้สำหรับวัดคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการรายบุคคลได้ ซึ่งมีการศึกษาจำนวนมากที่ใช้ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการในระดับบุคคล (Cho & Lee, 2018; Rahim et al., 2018; Koe W. L., 2016; Lindberg et al., 2017) สำหรับการศึกษาที่มีการวัดคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการสูงจะมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงตามไปด้วย ซึ่งหมายความว่า หากสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการทั้ง 5 ด้านในระดับสูงจะทำให้มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ดังตัวอย่างการศึกษาของ Rahim I. A. (2018) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความต้องการเป็นผู้ประกอบการผ่านคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษา พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งหมายความว่า หากผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงก็มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคตสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับ Koe W. L. (2016) ที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องของความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีผลการศึกษาว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการจะมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ (Individual Entrepreneurial Orientation: IEO) อยู่ในระดับสูงและมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Suartha & Supraptu (2016) ที่ศึกษาความแตกต่างของคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ในขณะที่ผู้เรียนที่มีผู้ปกครองเป็นผู้ประกอบการจะมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการแตกต่างกับผู้เรียนที่มีผู้ปกครองเป็นข้าราชการอย่างมีนัยสำคัญ นอกเหนือจากนั้นยังพบว่าคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอีกด้วย ด้วยเหตุต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากแรงขับเคลื่อนในตัวผู้เรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งกายภาพและจิตวิทยาย่อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการตามไปด้วย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ

จากกระแสของโลกที่มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มีมากขึ้น ได้มีการศึกษาและเกิดความคิดที่เน้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการและเริ่มขยายจากความคิดสู่การปฏิบัติเป็นวงกว้างในทุกภาคส่วน สำหรับการศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการสามารถเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ซึ่งสามารถทำได้ในทุกภาคส่วน คนทุกคนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบการแต่ทุกคนควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และองค์กรไม่แสวงหากำไรทั้งหมดจึงมีหน้าที่ในการจัดการ อำนวยความสะดวกและพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพเพื่อกระตุ้นและสนับสนุนการคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นสื่อในการกระตุ้น สนับสนุนการคิดและการปฏิบัติอย่างผู้ประกอบการ หากเน้นที่ภาคการศึกษาที่ต้องทำการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาล จนถึงวัยทำงาน แต่ละช่วงวัยจะมีจุดเน้นในการสอนที่แตกต่างกันไปในด้านของความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ โดยมีวิธีการเข้าถึง ความเป็นผู้ประกอบการได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (Lackeus M., 2015)

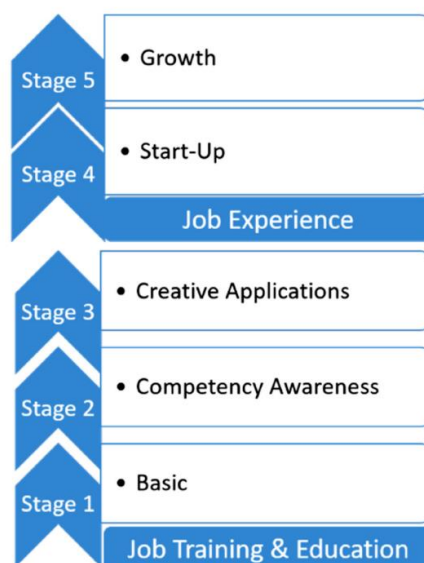
1. การสอนเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ (about) หมายถึง วิธีการสอน โดยใช้เนื้อหาและทฤษฎีเป็นหลัก มีวัตถุประสงค์การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการเป็นผู้ประกอบการ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่พบมากที่สุด ในระดับอุดมศึกษา
2. การสอนสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ (for) หมายถึง วิธีการสอนที่มุ่งเน้นการประกอบอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่มีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้
3. การสอนผ่านการเป็นผู้ประกอบการ (through) หมายถึง วิธีการสอนที่สอนผ่านกระบวนการ หรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้ปฏิบัติจริงตามกระบวนการการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งการสอนผ่านการเป็นผู้ประกอบการนี้จะช่วยขยายคำจำกัดความเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการให้กว้างยิ่งขึ้น และเป็นวิธีการสอนที่สามารถบูรณาการการเป็นผู้ประกอบการเข้ากับวิชาอื่น ๆ ในการศึกษาทั่วไปได้ ซึ่งสามารถทำให้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนได้ในทุกระดับการศึกษา ในขณะที่การสอนเกี่ยวกับผู้ประกอบการและการสอนสำหรับผู้ประกอบการนั้น มักเกี่ยวข้องกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าเป็นหลัก

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย อย่างเช่นงานวิจัยของ de Lourdes Ca'rcamo-Solis (2017) ที่ให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาสร้างกิจการขนาดเล็กของตนเองขึ้นมาภายใต้การดูแลของอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การให้ผู้เรียนสร้างกิจการขนาดเล็กของตนเองจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทัศนคติ ความรู้ และรับรู้ถึงคุณค่าในการเป็นผู้ประกอบการสูงขึ้น และการศึกษาของ Arranz et al. (2017) ที่ศึกษาความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียน แต่ผลการวิจัยกลับขัดแย้งกัน โดย Nobi et al. (2018) พบว่า ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้เรียนในหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าเฉลี่ยความเปลี่ยนแปลงระหว่างต้นปีและปลายปีการศึกษาของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ Arranz et al. (2017) พบว่า ผู้เรียนได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปรอื่นมากกว่าหลักสูตรของมหาวิทยาลัย และแม้ว่าผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ แต่ยังคงขาดความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและความสามารถในการสร้างธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีผู้เรียนจำนวนน้อยที่เริ่มมีประสบการณ์ในการทำงานและสร้างธุรกิจของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นได้ข้อสังเกตว่าหากผู้เรียนได้รับการศึกษาในหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ จะทำให้ผู้เรียนเหล่านั้นมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการภายใต้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงต้องจัดหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ เช่น การจัดให้มีกิจกรรมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การออกแบบสร้างธุรกิจและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริงในการสร้างธุรกิจให้เรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะในการทำ Start-up ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำ Start-up ได้รับแรงบันดาลใจจากผู้สอนหรือเพื่อน ซึ่งส่วนนี้จะทำให้ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น แต่การที่หลักสูตรมีลักษณะดังกล่าวก็ทำให้ผู้เรียนบางส่วนเห็นสภาพของความเป็นจริงว่าการจะเป็นผู้ประกอบการมีความซับซ้อนและท้าทายอย่างมาก ทำให้ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการลดลง แม้ว่าหลักสูตรนั้นจะทำให้ความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการลดลงแต่ก็ยังตอบสนองจุดประสงค์ที่ต้องการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการอยู่อีก ทั้งยังลดความเสี่ยงในการเลือกอาชีพของผู้เรียนแทนที่จะเป็นผู้ประกอบการก็มุ่งในการทำงานในองค์กรแทนได้ เมื่อผู้เรียนได้เรียนในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมทั้งด้านของทฤษฎีและการปฏิบัติที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามกระบวนการสร้างธุรกิจจะทำให้มีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูง ก็จะทำให้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lee K. (2018) และ Olokundun et al. (2018) ที่สนับสนุนว่าหากผู้เรียนได้รับประสบการณ์นอกห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถประยุกต์เอาทฤษฎีที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้

การปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการ

การปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการสามารถวางกรอบการดำเนินงานที่ผู้สอนสามารถนำไปเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) พื้นฐาน 2) การสร้างความตระหนักรู้ด้านสมรรถนะ 3) การสร้างสรรค์โปรแกรมช่วยเหลือ 4) การเริ่มต้น และ 5) การเติบโต โดยมีรายละเอียดในระดับต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, น.37-40)

รูปที่ 1 กรอบการดำเนินงาน (framework) ที่ผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการ

ขั้นที่ 1 พื้นฐาน (basics)

ในระดับขั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายในการเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเอง ขั้นแรกสุดควรให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ โอกาสในสายงาน และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในเรื่องเศรษฐกิจตลาดเสรี สิ่งสำคัญคือ แรงจูงใจในการเรียนรู้และความรู้สึกในเรื่องโอกาสของบุคคล ซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนักรู้ด้านสมรรถนะ (competency awareness)

ผู้เรียนต้องฝึกเจรจาในภาษาธุรกิจ และสามารถเห็นถึงปัญหาในมุมมองของเจ้าของธุรกิจ ในขั้นนี้ต้องฝึกฝนด้านเทคนิค ค้นหาศักยภาพในสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การจัดรายวิชา เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ยกตัวอย่างเช่น ฝึกการทำ Cash Flow ในวิชาคณิตศาสตร์หรือการสาธิตการขายในวิชาการสื่อสาร

ขั้นที่ 3 การสร้างสรรค์โปรแกรมช่วยเหลือ (creative applications)

เรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประกอบการ (entrepreneurship competencies) ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนต้องค้นหาธุรกิจ แนวคิดที่หลากหลายในการวางแผนธุรกิจของตนเอง มีธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่สามารถเริ่มต้นขึ้นและดำเนินการไปได้ในช่วงเวลาหนึ่ง และประสบปัญหาในภายหลัง ดังนั้นนอกจากการเรียนการสอนในเชิงวิชาการแล้ว ในขั้นนี้ยังคาดหวังการทำกิจกรรมอื่น ๆ และการเข้าร่วมสัมมนานอกเวลาเพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจอีกด้วย

นักเรียนสามารถใช้เวลาในการสำรวจความคิดทางธุรกิจและความหลากหลายของวิธีการในการวางแผนธุรกิจ แม้ว่าจะยังคงเป็นเพียงประสบการณ์การศึกษา นักเรียนจะต้องได้รับความลึกและความกว้างของความรู้มากกว่าที่พวกเขาอาจจะมีจากขั้นตอนก่อนหน้านี้ ขั้นตอนนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนที่จะสร้างความคิดทางธุรกิจที่ไม่ซ้ำกัน และดำเนินการขั้นตอนการตัดสินใจผ่านแผนธุรกิจที่สมบูรณ์ โปรแกรมที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสจริง การดำเนินงานของธุรกิจได้เป็นอย่างดี ขั้นตอนนี้อาจจะเกิดขึ้นในโรงเรียนอาชีวศึกษาและโปรแกรมทางเทคนิค วิทยาลัยสองปีที่มีหลักสูตรพิเศษหรือโปรแกรมระดับอนุปริญญาและบางวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการเรียนรู้ อาจนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการและพัฒนากระบวนการในการดำเนินธุรกิจต่อไปได้

ขั้นที่ 4 การเริ่มต้น (startup)

หลังจากผู้ใหญ่ได้รับประสบการณ์ในการทำงานหรือการศึกษา จำนวนน้อยยังคงต้องการความช่วยเหลือในการรวบรวมความคิดทางธุรกิจ โปรแกรมการศึกษาชุมชนมุ่งเน้นไปที่ความช่วยเหลือเริ่มต้นธุรกิจในหลายอาชีพ และหลายเทคนิค มุ่งจัดในรูปแบบของโครงการความช่วยเหลือ วิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา หน่วยงานบริหารธุรกิจขนาดเล็ก (the U.S. small business administration) ร่วมเป็นสปอนเซอร์ในการฝึกอบรมหลาย ๆ โปรแกรมข้างต้น

ขั้นที่ 5 การเติบโต (growth)

บ่อยครั้งที่เจ้าของธุรกิจไม่ได้ขอความช่วยเหลือจนเกือบจะสายเกินไป ชุดของการสนทนาอย่างต่อเนื่องหรือกลุ่มสนับสนุนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในส่วนของการตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและมีวิธีการจัดการอย่างทั่วถึงและทันเวลา วิทยาลัยชุมชนจำนวนมาก และโปรแกรมการศึกษาที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย มีการจัดสัมมนาและจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชุมชนธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยตระหนักดีว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีที่สุดคือ การช่วยให้ธุรกิจที่มีอยู่ของชุมชนที่เติบโตและประสบความสำเร็จ

การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการแต่ละขั้นตอนดังได้กล่าวไปแล้ว ควรมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่คาดหวัง และการแสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือกับนักการศึกษาในระดับอื่น ๆ และรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดให้มีพื้นที่สำหรับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระบบการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ดังงานวิจัยของ de Lourdes Ca'rcamo-Solis et al. (2017) ที่ให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาสร้างกิจการขนาดเล็กของตนเองขึ้นมา ภายใต้การดูแลของอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า การให้ผู้เรียนสร้างกิจการขนาดเล็กของตนเอง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทัศนคติ ความรู้ และรับรู้ถึงคุณค่าในการเป็นผู้ประกอบการสูงขึ้น และการศึกษาของ Nabi et al. (2018) และการศึกษาของ Arranz et al. (2017) ที่ศึกษาความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา แต่ผลการวิจัยขัดแย้งกัน โดย Nabi et al. (2018) พบว่า ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรสูงกว่า นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนในหลักสูตรความเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าเฉลี่ยความเปลี่ยนแปลงระหว่างต้นปีและปลายปีการศึกษาของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ Arranz et al. (2017) พบว่า นักศึกษาได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปรอื่น มากกว่าหลักสูตรของมหาวิทยาลัย และแม้ว่านักศึกษาจะมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นผู้ประกอบการ แต่ยังขาดความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและความสามารถในการสร้างธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาจำนวนน้อยที่เริ่มมีประสบการณ์ในการทำงานและสร้างธุรกิจของตนเองจากที่กล่าวมาข้างต้นได้ข้อสังเกตว่าหากนักศึกษาได้รับการศึกษาในหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ จะทำให้นักศึกษามีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ แต่ภายใต้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้น มหาวิทยาลัยต้องจัดหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้มีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ เช่น การจัดให้มีกิจกรรมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การออกแบบสร้างธุรกิจ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริงในการสร้างธุรกิจ ให้เรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะในการทำ Start-up ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำ Start-up ได้รับแรงบันดาลใจจากผู้สอนหรือเพื่อน ซึ่งส่วนนี้จะทำให้ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น แต่การที่หลักสูตรมีลักษณะดังกล่าวก็ทำให้นักศึกษาบางส่วนเห็นสภาพของความเป็นจริงว่าการจะเป็นผู้ประกอบการมีความซับซ้อนและท้าทายอย่างมาก ทำให้ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการลดลง แม้ว่าหลักสูตรนั้นจะทำให้ความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการลดลง แต่ก็ยังตอบสนองจุดประสงค์ที่ต้องการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการอยู่ อีกทั้งยังลดความเสี่ยงในการเลือกอาชีพของนักศึกษา แทนที่จะเป็นผู้ประกอบการก็มุ่งในการทำงานในองค์กรแทนได้ เมื่อผู้เรียนได้เรียนในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมทั้งด้านของทฤษฎีและการปฏิบัติ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามกระบวนการสร้างธุรกิจ จะทำให้นักศึกษามีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงก็จะทำให้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lee K. (2018) และ Olokundun et al. (2018) ที่สนับสนุนว่า หากผู้เรียนได้รับประสบการณ์นอกห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ จะทำให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถประยุกต์เอาทฤษฎีที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ ดังตารางที่ 3 ที่ I. M. João and J. M. Silva (2018) ได้ทำการศึกษาเทคนิคกระบวนการสอนที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบให้นักเรียนมีการจัดตั้งธุรกิจด้วยตนเองจะสามารถสร้างเสริมให้นักเรียนมีทักษะและแนวคิดความเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด

ตารางที่ 2 เทคนิคกระบวนการสอนที่พัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ

Teaching Technique	Rank
Lectures	11
Case analysis	8
Business plan	5
Presentation	6
Discussion	4
Visit to business location	2
Interview with entrepreneur	3
Reading materials	7
Tutorial	9
Laboratory	10
Run a real business	1

บทสรุป

การปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทยผ่านการดำเนินนโยบายของประเทศ การจัดการศึกษา และการปฏิบัติสู่ห้องเรียนผ่านการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักและสอดแทรกทักษะความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึงสร้างให้ผู้เรียนรู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐกิจสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคมและให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ นอกจากนี้การสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องให้เกิดคุณลักษณะของการทำงานเชิงรุกที่เป็นการกระทำที่มุ่งคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ล่วงหน้าได้ดี เช่น ปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวของผู้เรียน การสร้างนวัตกรรม ที่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของโลกและสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ความแปลกใหม่ การทดลอง และกระบวนการสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการทางเทคโนโลยีแบบใหม่ การยอมรับความเสี่ยง ที่สามารถตัดสินใจและการกระทำที่จะยอมรับผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน ที่เป็นการกระทำที่เป็นอิสระของบุคคล หรือทีมในการนำแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ออกมาและนำไปสู่ความสำเร็จ และการแข่งขันเชิงรุก พร้อมกับการสร้างให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ประการ คือ การตั้งเป้าหมาย การเห็นโอกาส การจัดการความเสี่ยง การกระจายและการเข้าถึงทรัพยากร นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำ การมีความคิดเชิงบวก ลักษณะทั้ง 7 ประการนี้ ไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้เอง แต่กลับต้องฝึกฝนด้วยการสร้างนิสัยที่เหมาะสมในระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาตนเองสามารถมีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการได้

ดังนั้นการปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการ จึงมีเป้าหมายเพื่อ “สร้างความคิดที่แตกต่างและความกล้าหาญสำหรับโอกาสทางธุรกิจ” กระบวนการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจึงจะต้องสามารถที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่แตกต่าง การคาดการณ์และมองหาโอกาสทางธุรกิจ ตลอดจนความกล้าหาญในการริเริ่มและคว้าโอกาสทางธุรกิจได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการวางแผนระบบการศึกษาที่สามารถพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกันทั้งระบบและสนองตอบความต้องการและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาที่พัฒนาแนวคิดให้เติบโตแบบผู้ประกอบการ มีการศึกษาและวางแผนระบบการศึกษาที่สนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ทั้งระบบ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนกำหนดกรอบการดำเนินงาน (Framework) และมาตรฐานตัวชี้วัดให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ ให้ความสำคัญสอดคล้องไปในทางเดียวกันทั้งระบบ การพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการด้วยการศึกษาในสถานศึกษาด้วยหลักสูตรที่ออกแบบมาเฉพาะเพื่อการเป็นผู้ประกอบการ เช่น การศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship education) ให้โอกาสผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์ และฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าสอนให้มีทักษะในการจัดตั้งธุรกิจใหม่ แต่นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าคุณลักษณะผู้ประกอบการมิได้พัฒนาได้ด้วยการศึกษาเพียงอย่างเดียว หากแต่พัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning process) ในสถานประกอบการจริง เพราะคุณลักษณะผู้ประกอบการมีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นกระบวนการสร้างความตระหนักรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการต้องอาศัยทั้งการศึกษาในสถานศึกษา และการลงมือปฏิบัติจริงในสถานศึกษา และสถานประกอบการ ซึ่งเป็นที่ทราบดีกันว่าประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจและให้ความสำคัญของการปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการมากขึ้น เนื่องจากได้มองเห็นประโยชน์อันมหาศาลที่จะเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตที่มีความต้องการผู้ประกอบการในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าได้ บทบาทของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน จะต้องเข้ามาสร้างเครือข่ายและร่วมมือกันพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีการปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการให้มีความเป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และนำไปต่อยอดในการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการวิจัย: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สกสศ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). *Thailand education future in Thailand 4.0*. Accessed on: Sep.9, 2023 [Online]. Available: [https:// www.harvardasia.co.th/wpcontent/uploads /2016 /09 /thailand4 .pdf](https://www.harvardasia.co.th/wpcontent/uploads/2016/09/thailand4.pdf).
- Ardichvili, A., Cardozo, R., & Ray, S. (2003). *A theory of entrepreneurial opportunity identification and development*. Journal of Business Venturing, 18, 105-123.

- Arranz, N., Ubierana, F., Frroyabe, M. F., Perez, C., & Fdez de Arroyabe, J. C. (2017). The effect of curricula and extracurricular activities on university student's entrepreneurial intention and competences. *Studies in Higher Education*, 42(11).
- de Lourdes Cárcamo-Solís, M., del Pilar Arroyo-López, M., del Carmen Alvarez-Castañón, L., & García-López, E. (2017). Developing entrepreneurship in primary schools. The Mexican experience of "My first enterprise: Entrepreneurship by playing". *Teaching and Teacher Education*, 64, 291-304.
- Global Entrepreneurship Network. (2023). *2023 Global Entrepreneurship Network Impact Report*. Accessed on: Sep.1, 2023 [Online]. Available: <https://d3brk8rkzvc45n.cloudfront.net>.
- Henry Mintzberg. (1973). *The Nature of Managerial Work*. Accessed on: Sep.9, 2023 [Online]. Available: <https://www.cairn.info/revue-management-2015-2-page-186.htm>.
- I. M. João and J. M. Silva. (2018). *Exploring students entrepreneurial mindset: Insights to foster entrepreneurship in engineering education*, 2018 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON), Santa Cruz de Tenerife, Spain, (pp. 530-537)
- Koe, W. L. (2016). The relationship between individual entrepreneurial orientation (IEO) and entrepreneurial intention. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6(13).
- Lackeus, M. (2015). *Entrepreneurship in education what, why, when, how*. OECD.
- Lee, K. (2018). What do we think how best to teach university students to become entrepreneurial: The lecturers' perspective. *Proceedings of the 6th International Conference on Innovation and Entrepreneurship, USA*, 206-213.
- Lumpkin, Dess. (1996). *Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance*. *Academy of management review*., 21, 135-172.
- Majid I.A., Koe W.L. (2012). *Sustainable Entrepreneurship (SE): A Revised Model Based on Triple Bottom Line (TBL)*. *International Journal of Academic Research in Business* 2(6), 293-310.
- Miller, D. and Friesen, P.H. (1982). *Innovation in Conservative and Entrepreneurial Firms: Two Models of Strategic Momentum*. *Strategic Management Journal*, 3, 1-25.
- Nabi, N., Walmsley, A., Liñán, F., Akhta, I., & Neame, C. (2018) Does entrepreneurship education in the first year of higher education develop entrepreneurial intentions? The role of learning and inspiration. *Studies in Higher Education*, 43(3).
- Olokundun, M., Moses, C. L., Iyiola, O., Ibidunni, S., Ogbari, M., Peter, F., & Borishade, T. (2018). The effect of non-traditional teaching methods in entrepreneurship education on students' entrepreneurial interest and business startup: A data article. *Data in Brief*, 19, 16-20.
- Onuoha, G. (2007). *Entrepreneurship*. *AIST International Journal*, 10, 20-32.
- Rahim, A. W. P. A., Ismail, W. K. W., Thurasamy, R., & Rahman, I. A. (2018). *The relationship of individual creativity with entrepreneurial intention via individual entrepreneurial orientation (IEO)*. *International Journal of Innovation and Business Strategy*, 9, 41-54.

- Schawbel, D. (2014). *Gen Z Employees: The 5 Attributes You Need to Know*. Accessed on: Sep.1, 2023 [Online]. Available: <https://www.entrepreneur.com/article/236560>.
- Schumpeter, J.A. (1942). *Capitalism: Socialism and Democracy*., 36, 132-145.
- Suartha, N., & Suprapti, N. (2016). *Entrepreneurship for students: The relationship between individual entrepreneurial orientation and entrepreneurial intention*. *European Journal of Business and Management*, 8, 45-52.
- UNCTAD. (2012). *World Investment Report 2012*. Accessed on: Sep.1, 2023 [Online]. Available: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KANNICHA/issue/view/17576/4546>.
- Unesco Bangkok. (2017). *Entrepreneurship Education*. Accessed on: Sep.1, 2023 [Online]. Available: <https://files.seameo.org>.